

REPORTATGE | Rodés fou testimoni directe de les inspeccions anarquistes a la institució o dels bombardejos aeris franquistes

El diari de guerra de l'Observatori

Presenten a Roquetes el valuós 'Diario en tiempo de guerra' del director de l'Observatori de l'Ebre, el pare Lluís Rodés, crònica excepcional dels anys tràgics de la Guerra Civil a Roquetes i Tortosa

ANDREU CABALL

«Lunes 20 de julio (1936): (...) Considero un verdadero desatino este levantamiento que si, hasta ahora caminábamos hacia el comunismo, de un empujón nos hacen caer en él, contra el parecer de muchos, incluso de los domésticos, creo que la lucha será muy sangrienta y que probablemente perderemos». Així comença el *Diario en tiempo de guerra* (Observatori de l'Ebre, 2015), del pare jesuïta Lluís Rodés (1881-1939), director de la institució científica amb seu a Roquetes entre 1920 i 1939. L'investigador va escriure un minuciós diari personal al llarg del període i ara s'ha publicat, amb una acurada edició, el manuscrit dels anys de la Guerra Civil.

La sala d'actes de l'Ajuntament de Roquetes va acollir divendres la presentació del volum, davant l'expectació de desenes d'assistents. L'historiador Antoni Roca Rosell va assumir el gruix de les intervencions, amb una detallada descripció del perfil humà de Rodés i de l'interès històric del document, conservat a l'Arxiu de l'Observatori de l'Ebre i sense divulgar durant dècades.

En el moment de la seva mort, Rodés era soci actiu de més de quaranta societats científiques de tot el món, i de moltes d'elles n'era soci d'honor. Havia escrit nombroses publicacions, era una científic reconegut arreu, avançat a seu temps, de gran personalitat i mentalitat oberta però la guerra va capgirar el seu futur per sempre més.

En la seva condició de testimoni directe dels fets succeïts a Roquetes i Tortosa entre 1936 i 1938, el seu diari de guerra esdevé un document excepcional.

Acte de presentació del llibre del pare Rodés, divendres a Roquetes. FOTO: JOAN REVILLAS

El volum reproduceix en edició facsímil el diari de guerra del director de l'Observatori de l'Ebre. FOTO: JOAN REVILLAS

ment, saqueig i abandonament de les instal·lacions just abans de l'entrada dels franquistes.

Més enllà del relat dia a dia del fet, el manuscrit transmet l'angoixa de l'autor davant l'atragedia de la qual en forma part. Ell, un catòlic jesuïta fidel a la República i contrari a l'ascetisme militar «és una persona mal identificada a la història», descriu Roca.

Rodés es vist amb recel pels anarcosindicalistes que inspeccionen l'Observatori i ho és, a la vegada, per la direcció de la Companyia de Jesús que un any després li reclama explicacions de la seva conducta al copdavant

La publicació vol reparar la figura d'un insigne científic que havia caigut en l'oblit

La primera etapa del text, iniciada el 20 de juliol de 1936, està marcada pel domini revolucionari, amb la crema d'esglésies i assassinats de sacerdots, i continus registres de milicians anarcosindicalistes a l'Observatori de l'Ebre, sense conseqüències fatals gràcies a l'enteresa mantinguda per Rodés.

A finals de 1936 i al llarg de 1937, pren el protagonisme l'arribada de refugiats de l'interior d'Espanya, el suport de la Generalitat i el Govern de la República envers la institució científica, i els bombardejos aeris sobre Tortosa, viscuts amb espant i profund rebuig per l'autor. Un últim tram del diari, d'alt interès, és l'apropament del front a Roquetes el març de 1938 i el posterior desmantellament

d'una institució ubicada en territori republicà. Acabada la guerra, es convidat a gaudir d'un temps de descans a la illa de Mallorca, en mor a casa d'un amic poques setmanes després, el 6 de juny de 1939. Dies abans, havia estat rellevat del seu càrrec de director. La mort del seu germà, Leopold, i filla d'aquest, al bombardeig de Barcelona el 17 de març de 1938, els dos anys d'angoixa i incertesa a l'Observatori i contemplar com la seva estimada institució era saquejada i desmantellada van minar la seva salut.

La seva figura i obra va caure en l'oblit fins a ara que, amb la publicació, «reparem la seva figura», va tancar Roca.